

Україну для вільного обігу), на дії яких станом на сьогодні розповсюджується норма, передбачена ч. 4 ст. 469 Митного Кодексу України, мають право звернутися до суду з позовом про визнання незаконною цієї норми, що, в цілому, сприятиме покращенню ситуації, яка склалася в обумовленій в межах цієї статті проблемі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів : Закон України від 08 листопада 2018 р. № 2611-VIII // Голос України від 24.11.2018. – № 223.
4. Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо ввезення транспортних засобів на митну територію України : Закон України від 08 листопада 2018 р. № 2612 // Голос України від 24.11.2018. – № 223.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку здійснення судочинства : Закон України від 20 грудня 2011 р. № 4176-VI // Відомості Верховної Ради України від 20.07.2012.- 2012 р. – № 29. – 1180 с. – стаття 340.

Швидка Вікторія Георгіївна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ САМОЗАХИСТУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ НІМЕЧЧИНИ, ФРАНЦІЇ, ЛАТВІЇ

Загальні положення про самозахист встановлені в § 226-231 Частини 6 «Здійснення прав. Самозахист. Самодопомога» Книги 1 Німецького цивільного уложення. Німецький законодавець виділяє три моделі самозахисту: 1) необхідну оборону (Notwehr); 2) крайню необхідність (Notstand); 3) самопоміч (Selbsthilfe). Однак наведена система заходів самозахисту не вичерпується цими загальними нормами.

Проаналізувавши Німецьке цивільне уложення можна зробити висновок, що в німецькому цивільному праві система способів самозахисту включає в себе: дії в стані необхідної оборони (§ 227 Німецького цивільного уложення); дії в стані крайньої необхідності (§ 228 Німецького цивільного уложення); право власника

бджолиного рою проникати на сусідні ділянки для його переслідування і відкривати чужий вулик і виймати або виламувати соти, з відшкодуванням завданих збитків (§ 962 Німецького цивільного уложення); самопоміч (§ 229-231), зокрема: право наймодавця на самодопомогу у захисті свого заставного права, яке виражається в наступному: якщо наймодавцеві належить право заперечувати проти вилучення речей, на які він має заставне право, то наймодавець має право, не звертаючись до суду, та своїми діями перешкоджати вилученню речей. У разі, коли наймач залишає предмет найму, наймодавець може залишити вищевказані речі у себе (§ 559 та абзац 1 § 561 Німецького цивільного уложення); таким же правом володіє власник готелю у відношенні речей постояльця (§ 704 Німецького цивільного уложення); затримання боржника для встановлення його особистості; самодопомога власника (згідно § 859 Німецького цивільного уложення, власник може силою опиратися від забороненої самоправності, а в разі, якщо рухома річ буде вилучена у власника шляхом забороненого самоуправства, він може силою відібрати її в особи, яка вчинила самоуправство, в тому випадку, коли порушник був пійманий на місці або виявлено по свіжих слідах); самодопомога інших осіб від імені власника (§ 860 Німецького цивільного уложення); самостійне усунення сусідських незручностей, передбачене § 910 Німецького цивільного уложення (право власника земельної ділянки зрізати коріння дерев або куща або звисаючі гілки, які проникли до нього із сусідньої земельної ділянки); самостійне вилучення орендарем відокремлюючих поліпшень орендованої речі (вилучення пристрою, яким він обладнав річ), передбачене § 591a. [1].

Слід зазначити, що межі самозахисту в Німеччині досить чітко окреслюються судовою практикою.

Система способів самозахисту, встановлена в німецькому законодавстві, послужила моделлю не тільки для країн Західної Європи (Швейцарія), але і для деяких держав на пострадянському просторі (Латвія, Естонія, Грузія).

Відсутність терміна «самозахист» і його понятійних аналогів («відображення посягання», «самооборона», «оборона», «самодопомога», «самостійне здійснення права») у Французькому цивільному кодексі робить питання про заходи самозахисту досить дискусійним. Однак, в якості несистематизованого і непоіменованого заходу самозахисту можна розглядати кілька правових засобів, що застосовуються без допомоги суду, таких як: притримання, зупинення зустрічного виконання і виконання договірних обов'язків за рахунок контрагента.

Притримання, яке передбачено французьким законодавством діє для досить обмеженого кола випадків. Таким правом в силу прямої вказівки закону

наділяється зберігач речі (ст. 1948 Французького цивільного кодексу), в той час як відносно орендодавця (ст. 1728-1739 ФГК), підрядника (ст. 1787-1799) подібні норми відсутні. Стосовно ж позичальника встановлено пряму заборону: він не може утримати у себе річ зважаючи на те, що кредитор йому винен (ст. 1885 Французького цивільного кодексу) [2].

Зупинення зустрічного виконання договору передбачено тільки в одному випадку. Згідно ст. 1612 Французького цивільного кодексу продавець не зобов'язаний надати річ, якщо покупець не сплачує ціну і якщо продавець не погодився на відстрочку платежу [2].

Система самозахисту цивільних прав в Латвії включає в себе: 1) необхідну оборону («дозволений самозахист»); 2) владний самозахист; 3) самозахист права вимоги; 4) заходи відмовного характеру. Хоча поняття «необхідна оборона» Цивільним законом 1937 р. не визначено, право на необхідну оборону (під ім'ям «дозволений самозахист») у загальних рисах сформульований у ст. 1636 Цивільного закону Латвії, згідно з яким «порушення права не має місця, якщо шкоду було допущено незаконним діянням особи, у відношенні якої заподіювач шкоди був змушений до дозволеного самозахисту». Своєрідний аналог крайньої необхідності наведено в ст. 1040 Цивільного закону Латвії. Відповідно до цієї статті власник має право самозахисту і в зв'язку з цим правом навіть може знищити чужі речі, із-за яких у нього могло б виникнути побоювання втратити свою власну, якщо він не має можливості іншим чином запобігти здійсненню шкоди [3]. Однак, незважаючи на деяку схожість об'єктивної сторони (знищення чужого майна з метою порятунку свого) з діями в стані крайньої необхідності, вона не виходить за рамки владного самозахисту зважаючи на те, що останнє має набагато більш широкий суб'єктний склад і включає в себе набагато більший спектр ситуацій.

До владного захисту слід віднести і право на пошук своєї речі, передбачене ст. 1093 Цивільного закону Латвії: «...при випадковому попаданні речі будь-якої особи у межі володіння якоїсь іншої особи остання має змиритися з тим, що її власник візьме її назад» [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гражданское уложение Германии: Ввод. закон к Гражд. уложению; пер. с нем. / В.Бергманн, введ., сост.; науч. ред. – А.Л. Маковский [и др.]. – 2-е изд., доп. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 409 с.
2. Code civil (version consolidée au 18 février 2015) Консолідована версія. – Режим доступу: www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=14526.
3. Цивільний закон Латвійської Республіки 1937 року [Електронний ресурс] – URL: www.pravo.lv/law_ru.html.